

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
FORNYELSE I DANMARK

IND UNDER JUL

2. årgang nr. 4
jul 1959.

En Adventsprædiken til Juleaften.

Text: Juleaftens Evangelium Matthæus I, 18-23.

Der er en Sang, som vi vist alle har været med til at synge i disse Adventsuger. Det er Sangen "Ind under Jul, hvor er det trist". Den skildrer det Mørke, som præger denne Tid. Og det mærker vi alle nu, at vi er inde i Mørkets Tid. Svært er det at blive vaagen om Morgenens, thi sent kommer Dagen. Og kort og graa er den, og tidligt viger den igen for den lange, mørke Nat. Ja, Mørket er blevet stadig større og stærkere omkring os nu i Adventstiden. Og det mærker vi ikke blot i det ydre, men ogsaa i vore Sind. Det kan godt være svært for nogle af os at komme igennem denne Mørketid. Som der staar i Sangen:

Sindet bøjer sig ned tilsidst,
ved ikke, hvor det skal Modet tage,
mindre og mindre af Dag det lyser,
Hjertet i Kulde og Mishaab gyser.

Og da længes vi efter et Lys ikke blot paa Gaden eller i Stuen, men ogsaa og især i vort Sind. Og da spørger vi længselsfuldt med Sangens Ord: "Kommer ej Jul?"

Men saadan maa det være, inden det kan blive Jul. Julen er af en saadan Art, at den kun kan komme til dem, som kender Mørket i deres eget Indre. Det siger ogsaa det hellige Evangelium paa denne sidste Adventsdag, d. 24. December. Det fortæller os om en Mand, som i Tiden ind under den første Jul ogsaa havde Mørke i sit Sind. Det var den hellige Josef, som skulde være Guds Søns Fosterfader her paa Jorden. Da han blev gift med Jomfru Maria, og de kom sammen, gjorde han den Opdagelse, som rystede og forfærdede ham, at hun allerede var med Barn. Da blev det mørkt i Josefs Sind! Thi han vidste intet om det, som var sket i Nazareth, at selve Guds Helligaand var kommet over Maria og havde gjort hende frugtsommelig med Guds egen Søn. Han troede sig bedraget og ført bag Lyset. Og som der staar i den hellige Text: "Derfor havde han i Sinde at skille sig fra hende i Stilhed". Det blev en tung Tid for Josef, en Mørkets Tid. Han oplevede hvad Adventssangen siger:

Sindet bøjer sig ned tilsidst,
ved ikke, hvor det skal Modet tage.

Saa dan møder vi den hellige Josef her i Tiden lige ind under Jul: Som en Mand i Mørke, en Mand, der har faaet noget meget alvorligt at tænke paa. Og netop ham skal vi se for os nu paa den sidste Adventsaften, inden vi imorgen gaar ind til Julehøjtiden. Og af ham skal vi lære nu. For hvis ikke der er Mørke ogsaa i vore Sind, hvis ikke ogsaa vi har noget alvorligt at tænke paa, kan det slet ikke blive Jul for os. Der er et tykt Mørke og en dyb Alvor, som ogsaa vi maa igennem nu, om vi skal kunne fejre Guds Søns gladelige Fødselsfest imorgen. Det er vore egne Synders Mørke og den Alvor, at vi er skyldige overfor Gud. Det er Angerens og Bodens Mørke og Omvendelsens Alvor. Ja, vi maa gøre op med os selv, bekende vore Synder og angre dem og saa med et ydmygt Sind vende os om til Gud med Bøn om Tilgivelse og Frelse. Som der staar i et Salmevers:

Kom, Hjerter, tag dit Regnebræt,
skriv op dit Levned's Dage,
se til, at du kan sanse ret
og tænke lidt tilbage,
hvad har du gjort de mange Aar
du har i Verden levet,
tænk, trykke Sjæl, at alting staar
i Herrens Bog opskrevet.

(Salmebogen Nr. 622)

Det er et godt Vers til Juleaften, til Timerne nu lige ind under Jul! For Julen er Festen for Synderes Frelses Fødsel. Og den kan kun fejres ret af dem, der kender sig selv som Syndere. Julen er Højtiden for Ham, som kommer for at betale de skyldiges Gæld. Og den kan kun være en Glæde for dem, der ved sig skyldige og ser sig i Gæld. Men den, der ved sig skyldig og kender sig som en Synder, skal bekende sin Synd for Gud og angre den og bede om Tilgivelse - saa kan han gaa ind til Julefestens Glæde, som er Glæden over, at Gud i sin Kærlighed sendte os en Frelser fra vore Synder.

Fra gammel Tid var det Skik i Dagene ind under Jul at bringe nogle Gaver rundt til andre - et Brød, lidt Flask, en Kurv med rare Sager eller; hvad man nu havde. Og denne Skik, som har været kendt helt op til vor egen Tid, var ikke kun et Udslag af Julevelgørenheden. Den var ogsaa et Udtryk for det, som Juleaften vil minde os om, for Angeren og Boden. Den betød: "Vi bekender, at vi har gjort ondt. Nu vil vi gerne gøre det godt igen. Saa tilgiv os, Gud og vor Næste!" Men ikke vi skulde tænke paa denne Skik og ogsaa gøre det, som den betyder, nemlig angre og gøre Bod og bede om Tilgivelse.

Vi skal lægge Mærke til Mørket i vort Sind, vore egne Synders Mørke. Og vi skal ikke forsøge at liste udenom den Alvor, som en ærlig Selverkendelse fører os ind i. Den Alvor med dens Mørke hører netop denne Aften til, den sidste Adventsaften, den sidste Forberedelsens Aften, før Julehøjtiden oprinder for os imorgen. Thi Julens Lys skinner nu-engang bedst der, hvor der er mørkt. Det ses klarest af dem, som sidder i Mørke, nemlig i Hjerternes Mørke under Angeren og Syndesorgen. Det er jo ikke blot et Tællelys paa en Grangren, det er noget mere: Det er Guds Tilgivelses Lys, Frelsens og Naadens Lys ind i angrende Synders mørke Hjerter. Derfor, først naar vi ved en ærlig Selverkendelse er kommet helt ind i vort eget Mørke, kan vi rigtig se Guds Julelys. Først naar vi virkelig har holdt Angerens og Bodens Advent, kan vi gaa ind til Tilgivelsens og Gudsfredens Jul hos Synderes Frelser Jesus Kristus. Som der staar i Sang-

Midt udi Mørket og Jordens Kuld',
medens vor Sol er ved at dale,
stiger Vorherres op som Jul,
bli'r det Sanct Hans i Himlens Sale,
netop som Jord ej mer kan raade,
kommer et Frelsens Væld af Naade,
saa kommer Jul.

(Note: Ovenstaaende Prædiken er trods sin Mangel paa Julestemning netop en Prædiken til Juleaften. Denne Dag i Kirksaaet, d. 24. December hører nemlig ikke med til Julehøjtiden, som det i vor Tid er almindelig antaget. Den er derimod den sidste Dag i Adventstiden, som er Bodens stille Tid. Og den kaldes i Kirkens gamle Sprog Julens Vigilie, d.v.s. Vaage-aftenen før Højtidens Frembrud i Julenatten. Den har derfor ogsaa sit eget Evangelium, nemlig den anførte Text. Og selve Juleevangeliet hører slet ikke hjemme paa Juleaften, ligesom vi den Aften i Kirken ogsaa burde spare paa de egentlige Julesalmer og hellere synge nogle af Adventens Salmer. U.S.)

KIRKEN ER EN LEVENDE ORGANISME

Højkirkelighedens Anliggende II.

Kirkesynet har givet højkirkeligheden navn og hører derfor med som en afgørende del i anliggendet. Kirken er et udtryk for Jesu Kristi vilje - og ikke en senere tids misforståelse. Den er ikke bare stiftet af ham som en synlig organisation og en åndelig institution, men den er skabt af hans ånd og født til verden som et levende væsen på en bestemt dag i verdenshistorien. Den har sit indre liv, som er Kristi liv. Den har del i hans væsen. Den er åndens bolig og har del i den kommende verdens kræfter. Dens hemmelige væsen er selvsagt skjult og er genstand for tro. Den er vor moder, en organisme, hvorpå vi indpodes i den hellige dåb, og hvorfra vi får vor næring, fyldigst i den hellige nadver. Den består derfor at et folk, der er organisk forbundet med den levende og opstandne Herre, Jesus Kristus, og til hvilket han stadig giver og ofrer sig selv og drager det med ind i sit eget evige offer til Faderen.

Men kirken har ogsaa sin ydre side, sin skikkelse. Den er et Gudsfolk af syndere, hvori evangeliet retteligt læres og sakramenterne forvaltes efter Herrens indstiftelse - alt under det kirkelige embedes orden. Den er een, trods alle forskelle i afdelinger og grene, fordi Kristus er een, kommet i kødet. Den er hellig, fordi Gud er hellig og selv udvalger og skaber sig sit folk. Den er katolsk, bestemt for alle, fordi Kristus henvender sig til mennesket i alle - og dermed til alle mennesker uden hensyn til de forskelle, som race, milieu og sociale skranker sætter. Den er principielt international og enhver nations gæst, skønt den antager klædedragt efter det folk, den bor hos, og ofte må tale overgreb på sin frihed, fordi nationer og statsledere misforstår dens tjenergerning og tager den forfængelig for denne verden. Og så er den apostolsk, fordi den beror på historisk rod og sendelse og derfor ikke lader sig omdanne eller justere i sit væsen af de forskellige tiders vekslende tanke- sæt, kulturbevidsthed, livsform eller filosofi, i den forstand følger den ikke med tiden, selv om den har forpligtelse til at tale så tydeligt som muligt, for at mennesker kan tilgne sig dens budskab uden at bedrages for dets egentlige indhold. Den kirke bekender vi i trosbekendelsen vor tro på - ikke alene, at den er der, men vor tillid til den. Den er som et stort træ, hvis rod grunder i Gud, hvis stamme er Jesus Kristus, hvis livskraft er ånden, og hvis grene, kristenfolket, stræber mod himlen og lyset fra den kommende Kristi dag. Vi ser på den danske evangelisk-lutherske kirke som den hellige almindelige Kirkes form hos os. Vi vil værne om dens sande katholicitet og søge at bringe større forståelse for og klarhed over denne.

I de forskellige afskygninger af kirkesynet, som med rette vil kunne kaldes højkirkelige, kan man, groft sagt, finde to tendenser repræsenteret. Dels en gruppe, som vil lægge særlig vægt på det institutionelle, dels en anden, som i højere grad vil gøre det sakramentale i kirkens væsen gældende.

Institutionskirken vil være tilbøjelig til at lægge hovedvægten på Jesu Kristi formelle indstiftelse af kirken som et af ham ordnet og villet samfund af en ganske bestemt struktur. Den vil urgere den synlige organisation, hvis grænser man mere eller mindre skarpt vil gøre til eet med den sande kirkes grænser. Man møder her en vægtlæggen på embedet, der kan føre til dets opdeling i grader og i nogle former vil gå i retning af at gøre nådemidlernes virkning afhængig af et ret forhold til institutionen, der iøvrigt også let vil kunne optræde som politisk faktor. Den mere sakramentalt orienterede kirkeforståelse gør i højere grad betegnelse af kirken som Kristi legeme gældende. Kirkens fundament er her ikke først og fremmest indstiftelsesord af herren, men selve nærværet af hans frelsesvirkelighed d.v.s. af inkarnationen. Kirken betegner her afgørende en fortsættelse af Kristi inkarnation i selve sit væsen. Ordet, som blev kød, er i samme Jesus af Nazareth blevet kirke. Kristus stiger ved åndens skabende formidling ned i syndig menneskenatur, således at Kristi fornægtelse i kirken i et vist aspekt er et trin dybere end i selve menneskevordelsen i historien. Han gør sig nu til eet med det synlige menneske - men ikke til eet med synden. Menighedens, kirkens liv er et liv i Kristus, og dens substans er Kristi eget liv. Kirkesynet med denne dominans vil farve anskuelsen af embedet og det iøvrigt institutionelt bestemte.

Hvad enten man nu i sin anskuelse lægger hovedvægten på det institutionelle eller på det sakramentale i kirkens væsen, er kirken under højkirkeligt syn altid udtryk for Kristi fortsatte inkarnation på jorden. Vi kan godt arbejde med synlig og usynlig side i kirken, men ikke således, at kun den usynlige gøres til sand kirke. For os har den sande kirke også altid en synlig sikkelse. Der er ikke to kirker, men een. Den stridende kirke på jorden, der al sin synd og skrøbelighed til trods er een, hellig, katolsk og apostolsk. For os drejer det sig om at erkende dette og leve vort liv i kirken i denne erkendelses lys. Vi skal, når talen er om kirken ikke flygte fra vor erkendbare verden over i noget usynligt alene, som vi nok mener at kunne tillægge alle disse trosbekendelsens fine egenskaber. For Kristus' kom til os her - og er hos os her, og alene i kraft af hans nærværende liv er kirken - også i al sin ydre elendighed - ja, netop i med og under den - det, trosbekendelsen siger om den.

O. Lund Pallesen.

---oo0oo---

SPØRGSMÅL TIL INDRE MISSION

Kirkelig fornyelse 9.

I min forrige artikel understregedes det glædelige i Indre Missions principielle kirkelige indstilling. Der var oprindeligt en virkelig fastholden ved så fundamentale ting som: kirke, sakramenter, dogmer, embede. Hvor dette er tilfældet, er man i forbindelse med kristenlivets ægte kilder, hvorfra enhver sand fornyelse og vækkelse kommer. Jeg vil nu nævne nogle punkter, hvor det, der ellers særligt har karakteriseret I. M. kommer frem. Jeg vil prøve at undersøge, i hvilken grad de højkirkelige synspunkter kan forliges dermed - og hvor vejene eventuelt må skilles.

1. Omvendelsesforkyndelsen. Vi må være absolut enige med I.M. i, at der skal prædikes omvendelse. Ellers forkyndes ikke den hele, fulde kristendom. Der skal ganske vist også prædikes meget andet end omvendelse på 24 rets ca. 60 søn- og helligdage - og alle de andre gange, den kristne sandhed forkyndes, hvad I.M. undertiden synes at have glemt. Men der skal i hvert fald lyde et kald til omvendelse til de mange vantro og ligegyldige i vort land, der lever uden Gud i verden. Og til alle kirke-

lige og troende skal det samme kald lyde, for de er også ofte på vej bort fra Gud, så de igen må vende om til ham. Det har I.M. også ofte været ved at glemme.

Vil vi være sandt katolske, d.v.s. se os som et led i hele kirkens historie, er vi dermed færdig med en vis tids mærkelige diskussion om eengangs-omvendelse og daglig omvendelse. Vi tror da på begge dele. Omvendelse er på en måde noget meget forskelligt, hvad I.M. også ofte har glemt. Det fælles i al slags omvendelse er blot den, man omvender sig til, Gud. Der er omvendelser, der sker som sjælelige jordrystelser, der er nogle, der har præg af en lang udvikling, hvor de enkelte trin ikke altid erindres, men de fører til samme mål. Der er omvendelser, der er præget af følelser. Der er andre, hvor viljens overgivelse synes at være dominerende. Og der er atter andre, der helt er præget af erkendelsens voksende klarhed og sindets og tankens oplysning. Ja, så forskelligt ser det ud fra vor side. Men alt sammen er det blot forskellige udtryk for Guds virken i os. - Og endelig er der mennesker, hvis hele bevidste liv fra barndommen har været ført på den vej, der vendte mod Gud. De må høre ordet om omvendelse som et kald til en stadig overgivelser sig til Guds nåde på ny og på ny.

Den oprindelige I.M. førte en klar kirkelig omvendelsestale - den samme som de første grundtvigianere førte. Vilhelm Beck prædikede således helt evangelisk omvendelse til dåbens nåde. Senere blev betoningen ofte ganske langsomt flyttet andet steds hen, og omvendelsesforkyndelsen blev delvis falsk. Undertiden blev det den moralske forbedring, der fik hovedvægten. Og allerværst: Det blev oplevelsen af omvendelsen, der blev centrum. Ja, frelsesvisheden blev salighedsbetegnelse.

Domprovst Aastrup udtalte for nogle år siden, at da skete I.M.s afgørende syndefald fra det lutherske. Jeg er 100 % enig med Tidshverv her. Men jeg kan ikke lade være med at tilføje, at i den norske kirke lærer man endnu, at det, Luther bragte, netop var frelsesvisheden - forstået på afspejlet indremissionsk måde. Så diametralt forskelligt kan selve hovedsagen i det lutherske altså forstås! - Jeg er også enig med Aastrup i, at med denne lære om frelsesvisheden som betingelse gik den vækkende kraft i I.M. tabt. Gud kan ikke bruge en bevægelse, hvor hans evangelium forvanskes sådan. Straffen over I.M. har været meget hård: Mange af dens børnebørn blev Tidshvervsfolk, foruden de utallige, der tabte troen. Jeg tror de højkirkelige står helt udenfor den reaktion i dag. Derfor står vi altid i et godt forhold og samarbejde med den kirkelige I.M. - Ganske ulidenskabeligt konstaterer vi blot, som vi konstaterer andre kirkehistoriske fænomener, at i en periode blev I.M.'s omvendelsesforkyndelse delvis ødelagt. Vi har slet ikke spor imod religiøse oplevelser og moralske sejre, - bare de ikke bliver betingelser. Dem tager vi imod i tilgift og med tak, hvis vi får lov at smage noget deraf.

Jeg tror ikke, der er mange præster fra I.M., der hylder dette kætteri mere. Derimod har jeg hørt missionærer, der ikke er kommet helt ud af det endnu. Men principielt er dette kætteri vist overvundet. Det er måske netop det umønstede ved denne bevægelse, at den kan overvinde sine afsporinger og begynde igen og nu snart blive 100 år. Skyldes det mon ikke, at dens mål egentlig er ægte kirkeligt og grundkristeligt: at gå ud til mennesker og kalde dem til Gud! Er kirken sand kirke, vil der altid være en "indre mission" til. Fordi denne forening, der blev stiftet dengang i Stenlille stadig har kunnet komme ud af sine kætteri og holdt sit egentlige mål fast, har Gud stadig kunnet bruge den til "indre mission" i den danske kirke. - Hvorfor er det gået modsat med grundtvigianismen, der jo havde en meget "finere" teologi oprindeligt? Den synes at være gået fra det ene kætteri til det andet. Allerede Anders Nørgaard undrede sig over dette - og så slap han dog for at se de sidste par stykker.

Men glemmer I.M., hvad den er sendt fra (mission betyder jo sendelse) - glemmer, at den er sendt fra kirken - og skal kalde til kirken, hvor Kristus er i ord og sakrament, så dør den, hvad den er i færd med mange steder i vort land - og nstap af den grund. Men en god del af I.M. lever endnu og er måske den betydeligste levende kristne kerne i vort folk. Den anden del af I.M. synes at være tomme skaller i dag. Den er lige så ukirkelige som mange andre. Tilbage synes ofte kun at være visse adfærdsmønstre, som vi andre kigger undrende på. Ja, en farisæisme er også ofte tilbage, der virker ekstra besynderlig, når den kun synes at have tomme skaller at prale af. Når højkirkelige præster i dag fører en realistisk omvendelsesforkyndelse og kalder mennesker til den levende Kristus i kirken - i skriftemålet - i nadveren, så går disse "missionsfolk" i lige åg med de vantro og bliver vrede på præsten. Der er mange af den slags missionsfolk i dag, det må ses i øjnene. De vil ikke omvende sig, derfor bliver de vrede. Da den unge Wilhelm Beck forkyndte omvendelse, var der også mange, der blev vrede. (Senere vil jeg overveje Indre Missions stilling dels til "skellet" og til "gerningerne" - herunder de såkaldte "mellemting").

Poul Ulsdal.

---oooOooo---

HUSFLID I KIRKEHISTORIEN

Kirkehistorien er til tider mere et produkt af skrivefærdighed end af forskning. Som nu med kristendommens indførelse i Danmark. Derom har flere skrevet op ad vægge og ned ad stolper, skønt man med sikkerhed ikke ved stort andet derom, end at kristendommen altså blev indført i Danmark i tiden kort før og efter Ansgar. En anden kirkehistorie-skriver har kastet sig over forskellige forsøg på at genindføre kristendommen i Danmark. Om højkirkeligheden og den tidlige grundtvigianisme hævder han, at de gør kirken til et kultsamfund, sakramenterne til kultisk-dramatiske handlinger og Kristus til kulthero. Hvor oplysende, hvor betegnende, hvor præciserende! Dette er lige så vist og sandt, som at alle katte er grå i mørke, og at alle huse skulle være udtømmende karakteriserede ved, at de er udstyrede med mure og tag. Endvidere påvises, at Indre Mission og højkirkeligheden er "fælles om en antidemokratisk og reaktionær tendens". Har Lindhardt ret i denne påstand, forstår man bedre, at højkirkeligheden øver så stor tiltrækning på lægfolk og den lavere gejstlighed. På med vanten, frem med slagordene og med fremmedordbogen! Så bliver der fremdeles grøde i kirkehistorien, og er der noget, man ikke ved - noget ingen djævel kan vide noget om - kan man hjælpe sig ved at skrive det af efter hinanden eller gribe det ud af luften.

Carl-Ulrik.

---ooOoo---

DEN HELLIGE DÅB

Liturgiske bemærkninger

I den hellige dåb indoptages et syndigt, fortabt menneske i Kristi legeme, som er den ene hellige, katolske og apostolske kirke. Hvad der end måtte skille de forskellige splittede dele af Kristi kirke, så er dåben den samme hos romere, ortodokse, anglikanere, lutheranere, ja, selv hos calvinisterne. En gyldigt udført dåb i et af disse samfund, anerkendes af alle trods de uenigheder, der end måtte skille. Guds nådegave i den hellige dåb, er det vi bygge vor tro på. Men når det er sagt, er det nødvendigt at præcisere to ting. For det første, at dåben i sig selv er ingenting. Den er kun noget, fordi den udspringer af Jesu Kristi eneste og evige offer, som i kød og blod på Golgatha og i brød og vin i messen er det offer, som betaler for verdens synder, forsoner

mennesker med Gud, vinder det evige liv tilbage til den faldne menneskeslægt. Dåbens vand rinder fra spydstikkets i Kristi side, fra hans gennem-borede hjerte.

Det andet, som må præciseres, er det, at præsten (ved nøddåb eventuelt lægmanden) ikke døber på egne vegne, men på kirkens, det er på Kristi vegne. Ja, den egentlige usynlige præst, som døber, er Jesus Kristus selv. Det er ham, der gør børnene til sine børn. Derfor er dåben ikke blot en synlig form for ordet, altså en forkyndelse, den er først og fremmest Guds handling med et menneske, en handling, hvorved mennesket tages med ind i Kristi legeme. Dåben er ikke blot noget Gud siger til et menneske, men tillige noget, Gud gør med mennesket, gør det til sit barn. Dåbens sakramente er ikke primært synlig forkyndelse, men handling.

I Grundtvigs fædreland er det, som om næsten alt er sagt om den hellige dåb, som måske er den eneste del af kirkens tro, der helt er blevet folkelig. Der er dog et par enkelte ting, jeg vil søge at formulere. Det ene er en myg, der gerne skulle sies fra, det andet er en kamel, vi alle sluger, men som giver vor kirke alvorlig mavepine. Myggen, som skulle sies fra, er det praktiske spørgsmål om, hvornår vi må få lov at sige lippe for den grundtvigske ordmagi, at skulle bruge fuld trosbekendelse til hvert barn, der døbes, også når der er syv eller femten på råd. Jeg rejser spørgsmålet med den gode samvittighed, det giver altid at have overholdt denne ukirkelige, på dansk grund hjemmegjorte og tyngende byrde. Dåbsordene, jeg døber dig i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, er tillige med vandet, den nødvendige og tilstrækkelige betingelse for, at et barn er gyldigt døbt. Hvorfor så denne monotone gentagelse af trosbekendelsen? Vist var det stort, at Grundtvig mageløst opdagede Apostolicum, men storheden øges ikke ved at gøre bekendelsen til en byrde for dåben i en hvilken som helst bykirke. Det er nygrundtvigianerne der er denne ordmagis nidkære forsvarere, nygrundtvigianerne, som fortæller os at det er ordmagi at gentage indstiftelsesordene i nadveren, om konsekretet brød skulle være sluppet op, nygrundtvigianerne der råber frihed, men kun frihed til at være som de. I forbindelse med dåbsritualet også spørgsmålet om faddertiltalen. Den er mangelfuld. Den savner en henvendelse til forældrene, og ordene til fadderne "dersom I er til stede" er meningsløse med nutidens samfærdselsmidler.

Det var nu myggen, som skulle afsies, nu kommer kamelen, som giver vor kirke mavepine, fordi vi hidtil har slugt den. Det er spørgsmålet om vor dåbspraksis.

Dåbsbefalingen lyder: idet I døber den i Faderens og Sønnens og Helligåndens navn, og idet I lærer dem at holde alt det, som jeg har befaleet Eder

At vor kirke smukt lyder første del af befalingen om at døbe, ved vi alle. Derimod står det særdeles sløjt til med at lyde befalingens sidste del om at lære de døbte at holde, hvad Jesus siger, og dog hører denne del af befalingen med. Det er utvivlsomt let at brygge et eller andet "theologisk" system, som kan fortælle os, at gældende dåbspraksis netop er den sande evangeliske, men ser vi bort fra sligt, så står vi tilbage med det pågående spørgsmål, om vi roligt (eller uroligt) kan fortsætte med denne ulydighed mod Kristus.

Nu er der nogle rare præster, som straks iler til og beroliger os med, at det ikke er nær så slemt som antydnet, at børnene både i skole og konfirmandstue lærer noget om kristendom. Det kan jo være meget rigtigt, men er blot ikke sagens kerne, som er den, at de forældre, som lader deres børn døbe, er dem, der skal lære deres døbte børn at holde, alt hvad Jesus Kristus siger. Hvor forældrene gør det, kan søndagsskole, skole, konfirmandundervisning og ungdomsarbejde give en håndsrekning med, men hvor forældrene ikke gør det, der hverken kan eller skal andre bære det

ansvar. Bortset fra præstedømme så er den grå trivielle virkelighed den, at flertallet af forældre ikke lærer deres børn at holde, hvad Jesus har befaleet, de lærer dem ikke så meget som at bede aftenbøn, og om adskillige af forældrene gælder det, at de heller ikke på nogen måde ønsker at gøre det. Et hold konfirmander blev spurgt, hvorfor forældrene lader deres børn døbe, og et af børnene svarede: "Fordi de tænker, at der måske er noget om det ...", men blev afbrudt af en af sine kammerater, som med bifald fra de øvrige sagde: "Nej, det er bare fordi, at sådan gør alle". Det er mit indtryk, at denne begrundelse er holdbar måske for de fleste forældre. Børnene bliver døbt, for sådan gør alle. De lærer ikke at holde, hvad Jesus har sagt, for sådan gør alle. I Romerkirkens forfald har i landet i middelalderens slutning var kirkens bemærkning bestandig, at det er vist ikke så slemt, som man sagde, og katastrofen kom. Lukkervi øjnene for afkristningen, som bl. a. består deri, at forældrene ikke lærer deres børn at holde Jesu ord, ja, end ikke ønsker at lære dem det, så går vi en katastrofe i møde langt alvorligere end reformationen, det totale hedenskab, som fik lov til at vokse frem gennem Guds kirke. Jeg kender dåbsbefalingen, jeg ved at dens første del overholdes og at ordene idet I lærer dem at holde alt det, jeg har befaleet, ikke adlydes. Men jeg ser ikke vejen ud af ulydigheden. Derfor rejsses spørgsmålet her, og det er først og fremmest rettet til den, der er sat til at varetage biskoppers gerning i vor kirke, men det rettes også til mine præstebrodere og til det troende lagfolk, hvor går vejen?

Per Dolner.

---00000---

L E S T

Helmut Gollwitzer: Kirkens politiske ansvar. 72 sider. Kr. 5,- Credo.

Har man først overvundet irritationen over det tunge sprog i denne bog, som er tilsendt os fra forlaget, drages man ind i en nødvendig overvejelse af forholdet mellem kirke og stat. Opgøret med Luthers forståelse af forholdet og de konsekvenser, den har fået, virker påkrævet og befriende. Den i Kristus åbenbarede Gud er Herre både i nådens rige (kirken) og i den jordiske verden, kirken lever midt i. Menighedens opgave må bl. a. være at virke for, at Kristi vilje sker overalt, også i den verdslige stats love og bestemmelser. Bogen sævner en klar fremstilling af forholdet mellem naturlig moral og den i Kristus åbenbarede, om Kristus er kommet for at fuldende, eller for at bringe noget ganske nyt. Man stiller sig skeptisk overfor påstanden om, at lydigheden mod Kristus i sit indhold først kan erkendes i afgørelselsens situation, og at den kan vise sig at være direkte i modstrid med den i Ny Testamente bevidnede. Det er ligeledes vanskeligt at se, hvordan det af forfatteren ontalte kristne skøn kan undgå vilkårlighed. Med bogen kommer man ind på afgørende problemer, som ikke løses, ved at man går udenom. Man føres bl. a. til en fornyet gennemtænkning af spørgsmålet om kirkens ufejlbarhed og dens biskeppelige hyrdeembede.

P. D.

I. Rudfeld n. fl.: Kirken kaldte mig hjem. 109 sider. Kr. 9,50. Sct. Ans-gars forlag.

Denne bog er blevet tilsendt til anmeldelse. Den indeholder de beretninger, som tre tidligere præster i folkekirken har givet om deres konversion til Romerkirken. Præsterne er J. Rudfeld, A. Strange og O. Rørdam Bonnevie. - Forordet giver en lille oversigt over andre konversioner af præster og teologer siden reformationen ifølge denne oversigt konverterede 7 i sidste århundrede Siden 1945 er konverteret 8 præster og teologiske kandidater og 15 teologiske studenter. Det er et forbavsende stort tal, når man tænker på, hvor lille Romerkirken ellers er hos os - og hvilken

uendelighed af problemer sådanne konversioner bringer de pågældende ud i. Og dog, er det alligevel til at undre sig over, når man tænker på, hvordan folkekirken tro opløses i disse år? At være biskopper og andre ansvarlige dog ikke kan se, at det er Lindhardt, eksistentialisterne, af-mythologiseringsfolkene, de rabiater tidehvervsfolk og ny-grundtvigianerne, der driver mennesker over til Rom. At man ikke ser, at netop højkirkeligheden i dag snart er den eneste bremse for strømmen til Rom!

I Rudfelds udførlige skildring møder vi to eksempler, der peger i den retning. Han fortæller, at han på et vist tidspunkt i sin udvikling knælede ned efter indvielsen, når han fejrede messen i sin kirke. Men menigheden blev forarget og truede med at blive borte fra kirken. For Rudfeld blev denne oplevelse et stærkt skub imod Rom. Hvem gav det skub? Ikke højkirkeligheden! For den ville sige: "Bliv blot ved med at knæle, hvis du føler, du må ære Kristus i sakramentet på denne måde. Det er i den danske lutherske kirkes ånd at gøre sådan". På dette punkt var det den modernistiske, rationalistiske, kalvinsk-prægede kristendom, der med sin åndelige tvang gav ham et skub imod Rom. Når vor kirke ikke vil være så frisindet "til højre", at den vil tåle gammel kirkelig skik at knæle for Kristus i sakramentet, er det ikke unaturligt, at nogen må gå til en kirke, der giver lov dertil.

Et andet eksempel: Det endelige skub til Rom var, at han kom til at tvivle på, at han var rigtig præst - og derfor måske ikke modtog en ret nadver. Hvem kan få en mand ind på en sådan tvivl uden en dominerende nyprotestantisme, der evindeligt taler ringe om det præsteembede, som vor kirke lærer i sine bekendelser og ritualer? Der skal ansvar placeres. En af grundpillerne i højkirkeligheden er derimod, at der ingen grund er til at gå til Rom, for det apostoliske embede er stadig i vor kirke. Alle tre beretninger viser tydeligt behovet for en ægte højkirkelighed i vort land - for et fællesskab på højkirkelig grund. Alle tre præster synes at have gået helt alene med deres byrdefulde problemer. Ingen sjæl forstod dem. Så provinsiel er man i den danske kirke, at næsten ingen begriber, at nogen overhovedet kan være religiøs og teologisk optaget af en kristendomsforståelse, der deles af over 3/4 af kristenheden. Den provinsielle selvtilfredshed og sikkerhed og uanfægtethed (trods det sidste lutheranske dogme om usikkerheden og anfægtetheden som troens sande kendetegn) lyser ud af den anmeldelse på 9 (ni) linier, der er fremkommet i de tre præsters tidligere kollegers blad: Præsteforeningens blad. Så ringe evne - og så ringe vilje har man til at forstå mænd, der for få år siden var brødre i den samme tjeneste! At man dog for skams skyld ikke kan komme i tanker om et andet teologisk modeord for tiden - ordet: ansvarlighed - eller det vidunderlige prækenord: næste. Man føler sig ikke ansvarlig, fordi vor kirke for tiden mister en præst om året til Rom. Man føler sig ikke usikker eller anfægtet af anklagen i deres handling. Nej, er det til at vente af de folkekirkelige optimister, der har fundet hvile i troen på Guds kirkes kroniske fattigdom på jord og den frie folkekirkens gode kår i vort land.

Jeg synes, det er en smuk og gripende bog. Når jeg tænker på den gennemsnitlige præstestandard, jeg kender, forekommer det mig, at vor kirke har mistet tre gode præster. Hvor ofte møder man overhovedet i dag i vor religiøse tørketid præster, der synes at brænde for troen som i den bog? Nå, til gengæld fik vor protestantiske kirke for 30 år siden den forhen-værende munk Montano fra Peru, hvis "livsroman" Lohses forlag har udsendt i sommer og endnu ikke trukket tilbage - trods mange protester. - Ja, der har vi det faktisk igen: Med denne bog er det selveste Indre Missions forlag, der drager mod Rom. Man kan næsten komme til at tvivle på sin egen kirke, når man sammenligner disse to konversionsbøger - den ene mod Rom - den anden bort fra Rom. Den første virker rystende ærlig - en dybt

alvorlig kristendom møder man - ingen vrede mod den gamle kirke. Den anden virker uærlig fra a til z - dens kristendom synes at være det rene pjat - og så er den fyldt med had til den gamle kirke. Den første bliver et kald til alle ansvarsbevidste kristne i vor kirke om at holde fast ved vor kirkes gamle arv, modens den er til at finde. Den anden er en hån mod oplyste læsere, og kristeligt set en forargelse.

Poul Ulsdal.

---ooOoo---

SIDEN SIDST

I dagene for Allehelgen var der højkirkeligt præstekonvent i Kgs. Lyngby hos pastor Lund Pallesen. Påny mærkede vi den broderlige ånd, som vi allerede før havde mødt på Virringkonventet i foråret. Lund Pallesen fremstillede på overraskende måde "Extra usum", som Luther har fremstillet det. På konventet blev vi bl. a. enige om 1) at arbejde for en ensartet fejring af messen, 2) at understrege, at vi ikke vil føre mennesker til Rom, så lidt som vi selv ønsker at konvertere, men at højkirkelighed netop bygger på, at man kan være katolik, d.v.s. dele den fælles kristne tro uden at tilhøre den romersk-katolske kirke, 3) at undgå en højkirkelig partidannelse, 4) samt at mødes i Virring til foråret.

Til Allehelgen fik vi brev fra sognepræst Rabjerg i Tranum pr. Brovst. Han skildrede, hvordan kirkebyggeriet ved Lem skrider planmæssigt frem, at apsis og kor er under tag til vinteren, at S. Annas "Dørvogterens hus" blev færdigt i sommer og nu er moderhus for de økumeniske mindresøstre. Rabjerg samler penge og brugte frimærker ind til kirken ved Lem. For frimærkerne er der købt en alterkalk. (Jeg sendte straks, hvad jeg havde af brugte frimærker, måske andre kunne gøre det samme. De bliver modtaget med glæde.)

Ligesom Re-formatio læses af flere og flere, er højkirkelige tanker blevet debatteret på en lang række møder og præstekonventer. Den gamle kirkelige forståelse, som er så gammel, at den er ny for mange, "vokser i bunden" hos lægfolk og præster, samtidig det erfares fra "toppen", at også Århus biskop Skat Hoffmeyer til januar vil ordinere en kvindepræst.

Alle vi der er kommet med i den kirkelige bevægelse, vil fejre jul med større glæde og taknemlighed, end nogensinde før. Kristendommens eneste under, at Gud er blevet menneske, er blevet det klare udgangspunkt for vor tro. Lad så menneskeklogt prøve at nedbryde Guds kirke, vi går dog trygt, det er den menneskevordne, som har sendt os, derfor hilser vi hinanden med et glædeligt og velsignet jul.

P. D.

---ooOoo---

ADVENT - JUL - EPIFANI

I liturgiens lys

Vi har fejret kirkeårets nytårsdag formodentlig som den festdag, 1. søndag i Advent er blevet i vor kirkeafdeling som indgang til et nyt nådeår fra Herren. Vi er atter blevet mindet om, at kirkens hellige år ikke uden videre falder sammen med det borgerlige år, men slynger sig ind deri med et selvstændigt liv. I modsætning til de mange forskellige borgerlige år kender vi forud noget til kirkeårets indhold. Vi kender ham, til hvem vi har sat vor tro, og som stadig kommer til os. Advant, Herrens komme, betyder et nyt år frem mod evigt liv og salighed i modsætning til det borgerlige: et år nærmere døden. Fra gammel tid har adventstiden jo ellers haft bodskaraktet. Derfor bliver kirkefarven med 2. søndag i Advent violet. Vi forbereder os ved bod på, at han, der kommer, også en gang kommer til dom, men vi forbereder os tillige på at fejre hans komme i kødet julenat således, at han ved jule-

festen også på ny ligesom kan fødes i vore hjerter. Derfor hører vejberederen Johannes Døberen adventstiden til, for at hans prædiken og skikkelse i det hele ligesom kan berede Herrens vej for os og i os. Bodskaraktøren får også "Gloria" til at t forstumme indtil julemessens glæde. En ret liturgisk brug af adventskransen kan gøre den til hjemmets budbringer om det tiltagende lys fra den gryende dag.

Juleaften er endnu kun forberedelse. Liturgisk set optakt til julekredsens festtid. Det bør vi tænke på ved gudstjenesternes tilrettelæggelse og form og ikke tage for meget på forskud af juledagens jubel. Kristi Fødsels-Dag fejrer vi ret ved at gå til messe og tilbede Ham og takke Gud for underet over alle undere, der skete, da Gud blev menneske og derved helligede vort liv for os på en ny måde ved at føre evigheden ind deri - og således føre det frem til evighed. At "ordet blev kød" er kristendommens sjæl og hemmeligheden i kirkens liv. Det er også liturgiens grundvold og kraft. Vi knæler for alteret som hyrderne i Bethlehems stald i tilbedelse af gudsmenneskets mysterium, der her på ny kommer os håndgribeligt nær. Har man mulighed for det, er det værdifuldt at holde midnatsmesse evt. kl. 23.30 med konsekration, når juledag begynder. Der er en faring for god tilslutning både til tjenesten i det hele og ved kommunionen, og der er lejlighed til at bruge julesalmer, som vist ellers er lidt anvendt. Forslag: 77 - 83 - 100 - 94 (offertorie) - 92 (under kommunionen) - 108.

Liturgiens jul er virkelighedsnær - ikke virkelighedsfjern drømmedyl. På Sct. Stefans Dag bærer julens sød sin frugt i den første martyrs død og sejr, hans fødsel til livet. Krybbe og kors hører sammen. Tiden - historien, Kristi og vor historie er blodig alvor. Der er et "nu", et "endnu ikke" og et "siden efter" i Guds frelsesværk med os.

Derom mindes vi også på søndagen efter jul, hvor forventningens folk, de stille i landet, ved frelsestegnet i Jesusbarnet får fred og kraft til at dø, fordi deres "øjne har set Guds frelse". Gudstjenesten nytårsnat har ingen plads i liturgien, men er et naturligt fromhedens ønske om at passere et vigtigt tidsskifte under bod og bøn i Herrens hus.

Den 1. januar er julens oktav: Kristi omskærelses- og navnedag. Til understregning af hans konkrete menneskelighed som jøde under loven, moseloven og livsloven med dens konsekvens af strenghed. En af alle sejrede han i den og over den. Ja, han gennemtrængte den endog med sin herlighed, som alle jordens folk skal hidkaldes for at se, men som verden ikke kan lide og søger at ombringe. (S. e. nytår).

Beklægt er det, at vor kirkeafdeling ikke rigtigt giver os lejlighed til at fejre Hellig tre Kongers Dag, der slutter julens egentlige festtid ved at varsle om, at den herlighed, der kom til jord julenat, er for alle jordens folk, og samtidig indleder den som Epifanifest den Efterfesttid, som søndagene efter Hellig tre Konger betegner. Her er temaat jo netop de forskellige åbenbarelses af Jesu Kristi herlighed. I denne tids liturgiske tænkter ser vi vor Herre midt i denne verdens uforstand, lidelse og nød åbenbare glimt af sin guddommelige rod. Han besidder underfulde og frelsende kræfter for både legeme og sjæl og vækker dermed menneskers tro og tillid: "Hans disciple troede på ham -". Hans herligheds åbenbarelse er netop for troen. Og i troen er tryghed, fordi kirkens Herre og mester byder over fordærvmagterne for legeme og sjæl og har elementernes kræfter i sin stærke hånd. Den kommende verdens kræfter er i Ham, der fødtes julenat, brudt ind i vor tilværelse. Den liturgiske farve er nu den mere neutrale, grønne. Nogle leder dog efter gammel kirkelig tradition 1. søndag efter Hellig tre Konger beholde festens hvide, men da vi jo officielt hverken fejrer Hellig tre Kongersfest eller den fest for den hellige familie, kan det vel være vanskeligt for menigheden at forstå brugen af hvidt, omend der falder inden for den gamle fests oktav.

Med Guds søns menneskevordelse er det frelsesværk begyndt, der betyder forløsning for slægten fra synd og død og djævel, men dermed også det offer sat i værk som er evighedslivets hemmelighed i tid og evighed.
"GLORIA IN EXCELSIS DEO!"

O.L.P.

M E S S E H A G L E R

Syning af messehagler, messeskjorter n.v. udføres på bestilling.

Messehaglerne koster fra 400 kr., Messeskjorterne fra 100 kr.

Følgende kirker har jeg syet hagler til:

Ejstrupholm (grøn hagel), Gludsted (hvid),

Ringe (rød), Ormslev (hvid), Hammel (rød),

Odder (violet, grøn, hvid).

Fru Maria Andersen,

Holsteinsgade 27, Odder. Tlf. 212

Præsteflipper og præsteveste, stolaer og messehagler i liturgiske farver samt processionskors og alterpulte kan fås i

HELLIGKORSSSTIFTELSEN, Tranum pr. Brovst.

Stiftelsen er oprettet alene for at fremskaffe ovennævnte ting på en let og billig måde.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs (ansvh.), Lund Pallesen, Kgs. Lyngby, Poul Ulsdal, Højls og Per Dolmer, Odder (kasserer). - Stof til bladet sendes til de tre førstnævnte, bestilling på bladet og økonomiske bidrag til sidstnævnte. Postgiro 1109 88. Abonnement 6 kr. årligt, studenter 4 kr.